

Risale-i Nur'un Kur'ân Müslümanlığına bakışı

Dr. Cafer Kaysıcı

Özet

Semavî cihetten gelen bütün ilahî reçeteler, insanlığı hem dünya ve ahiret mutluluğuna, hem de kendi aralarında barış ve selamete erdirmiştir. Bu mutluluğun kaynağı olan ilahî dinlerin kendilerine gönderildiği peygamberler de her halleriyle ve bütün yönleriyle ümmetlerine önder ve örnek olarak görülmüşlerdir. Ne yazık ki, din-peygamber (veya kitap-peygamber) bütünlüğü zaman zaman, aklını dinden önce gören, o dinin tebliğ edici peygambere tam mânâsıyla hakkını teslim edemeyenler tarafından bozulmaya çalışılmıştır. Bu durum "Kur'ân Müslümanlığı" gibi anlayışların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Biz de bu çalışmamızda meseleyi, Risale-i Nur'un Kur'ân'a Bakışı, Risale-i Nur'un Nübüvvet müessesesi ve Hz. Peygambere bakışı, Kur'ân ve Hadislerdeki İsrailiyatın izalesinin yolları, aklın sınırlarını belirleme vb. hususları inceleyerek ele almaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler

Müslümanlık, Sünnet-i Seniyye, Selef, Hadis, ehl-i bid'a, akıl, israiliyat, medeniyet, materyalizm, felsefe, nübüvvet

Giriş

Asrın büyük âlimi Bediüzzaman Said Nursî'nin hayat sürecine dikkatle baktığımız zaman, onun henüz çocukluk devresinden itiba-

Hedef ve
gayesi Kur'ân
davası olan
Bediüzzaman'ın
bu doğrultuda
te'lif ettiği Risale-i
Nur Külliyyatı
onun Kur'ân
hakkındaki
düşüncelerini net
bir şekilde ortaya
koymuştur.

ren kendisine Kur'ân hakikatlerini neşir konusunu dava edindiğini ve güzerân-ı hayatının da kader-i ilahinin fetvasıyla ona göre şekillendiğini görebiliriz.

Nitekim hayatının bir safhasını oluşturan Van'daki ikameti esnasında bir gazetede İngiliz Sömürgeler Bakanının, avam kamarasında, elinde tuttuğu Kur'ân'ı göstererek "Bu Kur'ân Müslümanların elinde bulundukça, biz onlara hâkim olamayız. Ne yapıp yapmalıyız, bu Kur'ân'ı onların elinden kaldırmalıyız; yahut Müslümanları Kur'ân'dan soğutmalıyız" şeklindeki konuşmasının haberini okuyunca; "Kur'ân'ın sönmez ve söndürülmez manevi bir güneş hükmünde olduğunu, ben dünyaya ispat edeceğim ve göstereceğim"¹ şeklindeki tepkisi, zaten o güne kadar geçen süreç içerisindeki sevkli yaşantısının bir hedefe ve gayeye fiilen dönüşmesini sağlamıştır.

Ahir zamana dair rivayetlerden aldığı tavsiyelerle, "o zamana yetiştiğinizde, siyaset canibiyle onlara üstün gelinmez; ancak mânevi kılıç hükmünde olan İcâz-ı Kur'ân'ın nurlarıyla karşılık verilebilir" hükmünün gereği olarak, kendisine teklif edilen bütün ihsanâtı reddederek Van'da inzivaya çekilir.²

Bundan sonra gelişen olaylar neticesinde, başlayan, zorlu, çileli ve uzun hayat yolculuğunda onun yukarıdaki hedef doğrultusunda iman ve Kur'ân hakikatlerinin neşrine hizmet ettiğini görmekteyiz.

Hedef ve gayesi Kur'ân davası olan Bediüzzaman'ın bu doğrultuda te'lif ettiği Risale-i Nur Külliyyatı onun Kur'ân hakkındaki düşüncelerini net bir şekilde ortaya koymuştur.

Biz de bu düşünceleri aktarmak maksadıyla birkaç başlıkta onun insanı Kur'ân'a yönlendiren, fikirlerinde ve hayatında Kur'ân'ı doğru yaşamasında onu gerçek Kur'ân Müslümanlığına sevk edecek olan ölçüle-riyle meseleye bakış açısını dile getirmeye çalışacağız.

1. Risale-i Nur'un Kur'ân'a bakışı

Akl, ilim ve fennin hükmedeceği gelecekte, akli delillere dayanan ve bütün hükümlerini akla ispat ettiren Kur'ân'ın son sözü söyleyeceğini beyan eden³ Risale-i Nur, Kur'ân'ı, büyük bir kitaba benzettiği kainatın ezeli bir tercümesi ve o kainattaki yaratılış delillerini, dolayısıyla Allah'ın varlık, birlik ve yaratıcılığını bütün varlıkların dilleriyle okuyan ve anlatan ebedî bir tercümanı, görünen ve görünmeyen âlemlerin yorumlayıcısı ve açıklayıcısı, göklerde ve yerde gizlenmiş olan ilahi isimler hazinesinin bir keşfedicisi⁴, olarak niteler.

1. Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 81.

2. Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s. 233.

3. Bediüzzaman Said Nursî, *Emirdağ Lahikası*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, 2/716.

4. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 589.

İçinde yaşamakta olduğumuz asrı, manevi hastalıkları ve sapkınlıkları içerisinde barındıran illetli bir uzva benzeten ve bu hastalıklardan ancak Kur'an'a uymakla kurtulunabileceğini⁵ belirten Said Nursî, insanların hayatlarında anlamlandıramadığı birçok olayın gerçek yüzünün Kur'an'la görülebileceğini belirtir. Ona göre Kur'an;

a) Olayların dış görüntüsünün altında gizlenmiş olan gerçeklerin anahtarı,

b) Şu görünen âlemde, görülmeyen ve bilinmeyen âlemlerin dili,

c) Hayatımızda anlam veremediğimiz sırların ifşa edicisi,

d) Zahirindeki çirkinliklerin arkasında bekleyen ilahi iltifat ve nimetlerin müjdecisi,

e) Manevi bir âlem olan İslâmiyet'in güneşi, temeli ve ölçüsü,

f) Âhiret alemlerinin mukaddes bir haritasıdır.⁶

Zira, yaşanan her olay, hayatımızdaki saatlik, günlük, aylık ve senelik meydana gelen her değişiklik, aslında ilahi isimlerin ayrı ayrı tecellisine bir aynadır. İşte Kur'an tam bu noktada devreye girerek, yaşadığımız şu dünyada, mânâlarını tam olarak veremediğimiz olayların, Allah'ın isim ve sıfatlarının bir tecellisi olması bakımından, kendisini, açıklayıcı bir dil, izahçı bir tefsir, kesin bir delil ve parlak bir tercüman olarak⁷ göstermektedir.

Yine Kur'an;

a) İnsanlığın bir eğiticisi,

b) İnsanlığın manevi kişiliği olan İslâmiyet'in su ve ışığı,

c) İnsanlığın gerçek hikmeti,

d) İnsanlığı mutluluğa yönlendiren bir yol göstericisi ve doğru yola ulaştırıcısı⁸ olması hasebiyle bütün insanlara rahmettir.⁹ Çünkü her bir insanın şu gerçek âlemden kendisine özel hayâlî bir âlemi olduğu gibi, herkes kendi meşrebine göre Kur'an'dan anladığı ve aldığı, hâfızasında kendine özel bir Kur'an vardır ki, onun ruhunu terbiye, kalbini tedavi eder.¹⁰

İnançsızlık bir çeşit kalbi ve rûhi hastalıktır. Bu hastalığa çare olarak ortaya konulan alternatiflerle insanlığın çoğunluğu mânevi bir buhran yaşarken, ancak küçük bir azınlık hayâlî ve geçici bir mutluluğu yakalayabilmiştir. Oysa Risale-i Nur'a göre mutluluk çoğunluğun elde ettiği saadettir. İşte çoğunluğun elde edeceği ve insanlığı gerçek (dünya ve ahiret) saadete nâil edecek olan, Kur'an medeniyeti ve Kur'anî bir yaşantı ile mümkündür.¹¹ Zira insan monoton ve tek yönlü bir varlık değildir.

*İnançsızlık bir
çeşit kalbi ve
rûhi hastalıktır.
Bu hastalığa
çare olarak
ortaya konulan
alternatiflerle
insanlığın
çoğunluğu
mânevi bir buhran
yaşarken, ancak
küçük bir azınlık
hayâlî ve geçici
bir mutluluğu
yakalayabilmiştir.*

5. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 793.

6. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 589.

7. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 589.

8. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 589.

9. Bediüzzaman Said Nursî, *Mesnevi-i Nuriye*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 225.

10. Bediüzzaman Said Nursî, *Mesnevi-i Nuriye*, s. 226.

11. Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s. 208.

Kur'an bütün
asırlara ve o
asırlardaki tüm
insani kesimlere
doğrudan
hitabeden
dolayısıyla
her asrın
mutluluğunu
temin eden
mucize bir
kitaptır.

Kendisinde bulunan maddi ve manevi midelerin hakiki gıdalarla doyurulması, dolayısıyla da sağlıklı bir varlık olması zarureti vardır. İnsan akla, kalbe, ruha, maddi âzâlara ve mânevi duygu ve latifelere sahip bir varlıktır. Böyle bir varlığın gıdası da, ancak Kur'an mahzeninde bulunabilir. Bundan dolayıdır ki Kur'an, şariat, dua, hikmet, ubudiyet, emir ve davet, zikir, fikir¹², ilim ve hakikat kitabı olduğu gibi, kalplere şifa, iman sahiplerine hidayet ve rahmet olan mukaddes bir kitaptır.¹³

Onun için yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki, Kur'an'da ya çiçek veya gonca halinde bulunmasın.¹⁴

Kur'an bütün asırlara ve o asırlardaki tüm insani kesimlere doğrudan hitabeden¹⁵ dolayısıyla her asrın mutluluğunu temin eden mucize bir kitaptır.

İnsanlık her asırda kendi içerisinde çıkardığı ve evliya, sıddıkın, ârifin ve muhakkıkın sıfatlarına mazhar olmuş, meslek ve meşreb sahibi tenvir ve irşad edicilerle kendisini doğru yolda tutmaya çalışmıştır. İşte bu tenvir ve irşad edicilerin muhtelif kabiliyet ve tarzlarına ayrı ayrı hitap ederek, her birini muhtelif fakat dosdoğru yolda götüren Kur'an, mukaddes bir kütüphane hükmünde bir semâvî kitaptır.¹⁶ Bundan dolayıdır ki, insanlığın bütün tabakaları, Kur'an'dan ders alıyorlar.¹⁷

Yine Kur'an, bütün âlemlerin Rabb'i itibariyle, bütün varlıkların ilahî ünvanıyla, göklerin ve yerin yaratıcı nâmına Allah'ın sözü, fermânı ve hitabıdır.¹⁸

Kur'an Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi kuşatan ve emri altında tutan kayıtsız, şartsız terbiye edici sıfatıyla kullarıyla bir konuşması olduğu gibi, her şeye hükmeden saltanatı hesabına ezeli bir hutbesidir. Her şeyi kuşatan geniş rahmetiyle bir iltifat defteri olduğu gibi, seçkin muhataplarıyla şifreli bir şekilde haberleştiği mecmuasıdır.¹⁹

Yine Kur'an, kendisinden önce indirilmiş olan kitapların ve kendisinden sonra yazılmış olan eserlerin öz ve özetini teşkil eden, bir taraftan insana dünyada istikâmet ve neticesinde mutluluk reçetesi olması bakımından akılları, kalpleri, ruhları aydınlatıp, yol gösteren, diğer taraftan ölüm ötesi âlemlerin varlığını ve mâhiyetini açıklayarak, insanı korku ve ürpertilerden kurtaran, cenneti müjdeleyip, cehennemi haber veren, melek, cin ve insanların kabulünü gören semavi bir kitaptır.²⁰

12. Bediüzzaman Said Nursi, *İşârâtul-İ'tâz*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 25.

13. Bediüzzaman Said Nursi, *Mesnevi-i Nuriye*, s. 205.

14. Bediüzzaman Said Nursi, *Eski Said Dönemi Eserleri*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009, s. 172.

15. Bediüzzaman Said Nursi, *Sözler*, s. 666; Bediüzzaman Said Nursi, *İşârâtul-İ'tâz*, s. 19.

16. Bediüzzaman Said Nursi, *İşârâtul-İ'tâz*, s. 25.

17. Bediüzzaman Said Nursi, *Sözler*, s. 727.

18. Bediüzzaman Said Nursi, *İşârâtul-İ'tâz*, s. 25.

19. Bediüzzaman Said Nursi, *İşârâtul-İ'tâz*, s. 26.

20. Bediüzzaman Said Nursi, *Sözler*, s. 591.

Bundan dolayı, “Eğer yerdeki ağaçlar kâlem olup, denizler mürekkep olsa, Cenâb-ı Hakk’ın sözlerini yazsalar, bitiremezler.”²¹ ifadesinden mülhem olarak, bütün sözlerin içerisinde en büyük makam Kur’ân’ındır.²²

Risale-i Nur, bu ve benzeri ifadelerle Kur’ân-ı Kerim’i nitelerken, onun üzerinden birtakım öngörülerle, fikir beyan etmeye devam etmektedir. Buna göre, çabuk bir kıyamet kopmazsa, İslâmiyetin hâkimiyetini gelecek nesiller görecektir.²³

“Kur’ân’ı Hakim mürşidimizdir, üstadımızdır, imamımızdır, her bir âdapta rehberimizdir...”²⁴ görüşünde olan Risale-i Nur, insanlığın tamamen aklını kaybetmemesi ve maddi-mânevi bir kıyamet başlarına kopmaması şartıyla, İsveç, Norveç, Finlandiya ve İngiltere’nin Kur’ân’ın kabulüne çalışan aydınları, Amerika’nın önemli cemiyetleri ve dünyanın her tarafındaki birçok devlet ve hükümetin Kur’ân’ı arayıp-bulacaklarını ve ona sarılacaklarını müjdelemektedir.²⁵

Aksi halde Kur’ân kâinattan gitse, kâinat divane olacak, yer küresi kafasını, aklını kaybedecek, belki şuursuz kalmış olan başını bir yıldıza çarpıp, bir kıyameti koparacaktır.²⁶

Bu noktadan da anlaşılıyor ki, kesinlikle Kur’ân’ın bir benzeri yoktur, olamaz ve hiçbir şey bu büyük mucizenin yerini tutamaz.²⁷

Bütün bu fikirlerden sonra rahatlıkla diyebiliriz ki, insanlığın maddi ve manevi, dünyevî ve uhrevî mutluluğunun anahtarı Kur’ân’a uymak ve ona göre yaşamakla mümkündür.

2. Risale-i Nur’un Kur’ân Müslümanlığına bakışı

Yukarıda beyan edilen görüşler insanı alternatifsiz bir tarzda Kur’ânî yaşantıya sevk etmektedir. Kur’ân’dan haberi olan, ona inanan, onu bir yol kabul eden herkesin de görüşü şüphesiz bu doğrultudadır. Buna göre “Kur’ân Müslümanlığı” tâbiri Kur’ân’a uymak ve onun emirleri doğrultusunda yaşamaksa, bunda bir problem yoktur. Zira her Müslüman buna göre Kur’ân Müslümanıdır.

Fakat, Kur’ân Müslümanlığından kasıt, Kur’ân’a tâbi olan, başta Hz. Peygamber olmak üzere, o kaynaktan beslenen herkesi ve her şeyi devre dışı bırakmak ise, işte burada bir problem vardır ki, başından itibaren bu konu bir tartışma vesilesi olmuştur. Şu hususu baştan belirtmeliyiz ki, Kur’ân Müslümanlığını bu tarzda anlayanlar iyi niyetli bile olsalar, muhakemesiz bir yaklaşımla İslâm’a zarar vermektedirler.

“Kur’ân
Müslümanlığı”
tâbiri Kur’ân’a
uymak ve
onun emirleri
doğrultusunda
yaşamaksa, bunda
bir problem
yoktur. Zira her
Müslüman buna
göre Kur’ân
Müslümanıdır.

21. Kehf, 18/109.

22. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 221.

23. Bediüzzaman Said Nursî, *Eski Said Dönemi Eserleri*, s. 357.

24. Bediüzzaman Said Nursî, *Barla Lahikası*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 32.

25. Bediüzzaman Said Nursî, *Emirdağ Lahikası*, s. 426.

26. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 182.

27. Bediüzzaman Said Nursî, *Emirdağ Lahikası*, s. 427.

Said Nursî:
"Kur'ân-ı
tefsir edecek,
yine Kur'ân ve
hadis-i sahihtir.
Yoksa hükümleri
kaldırılmış,
kıssaları
(hikayeleri) da
muharref olmuş
İncil ve Tevrat
değildir."32
diyerek, Kur'ân
ve Sünnet
bütünlüğüne
dikkat çekmiştir.

İşte Risale-i Nur meseleyi ta'dil etmek, dengeye oturtmak, Kur'ân ve Hz. Peygamber'e yapılan haksızlıkları bertaraf etmek üzere görüşlerini net bir şekilde beyan etmiştir.

a) Akıl ve İsrailiyat

Risale-i Nur, İslâm'ın saf itikadını karıştıran iki önemli unsurdan bahseder.

a) İslâm'ın yayılması ve fetihler neticesinde, Müslüman olan veya Müslüman görünen insanların eski dinlerinden gelen inançlarını da İslâmiyet'e dahil edip fikirlerine din süsü vermeleri,

b) Yunan felsefesinin, Arapçaya tercüme edilmesi.²⁸

Bu iki unsur ister istemez İslâm'ın Hz. Peygamber ve seleften gelen saf itikadında karışıklıklar meydana getirmiştir.

Farklı din mensuplarının Müslüman olmasıyla birlikte onların eski dinlerinden getirdikleri fikirlerinin de Müslümanlaşması, saf fikirlerin karışmasına sebep olmuştur. Vehb b. Münebbih ve Ka'bu'l-Ahbar gibi Yahudi asıllı âlimlerin İslâmiyet'e girmesi, onların Müslüman olmadan önceki malumatlarının da İslâmi fikirlere karışmasını, dolayısıyla da Müslümanların bu fikirlere itibar etmesini, saygı göstermesini netice vermiştir. İlk önceleri hikâyât nev'inden kabul edilerek reddedilmeyen hususlar, sonra gerçek kabul edilince birçok şüpheler itikada dahil olmuştur.

Daha sonraki dönemlerde bu israiliyatın, tefsirlerde kaynak olarak kullanılması, hakikâte de hâlel getirmiştir.²⁹

İkinci sebep olan, Yunan felsefesinin Arapçaya tercümesi de başından beri Kur'ân ve Hz. Peygamber'e teslim olmuş, itikadi konularda Kur'ân'ın dediğini yorumsuz kabul eden, "Hz. Peygamber Kur'ân'dan ne anlamışsa biz de onu anlarız." diyen selefi tarzın³⁰ bozulmasına neden olmuştur. Hatta bunun ötesinde akla çok fazla yer verip, akli kullanımın dengesini kaçıran ve İslâm kelimasında "İlk İslâm Filozofları" ismini alan Mutezile'nin de doğmasını netice vermiştir.³¹

Zikredilen bu iki problem Risale-i Nur tarafından dengeli bir şekilde çözüme kavuşturulmuş, toptan bir reddiye anlayışından ziyade, Kur'ân'ın tefsir edilip anlaşılmasında aklın rolünün sınırları belirlenmiştir.

Buna göre Said Nursî; "Kur'ân-ı tefsir edecek, yine Kur'ân ve hadis-i sahihtir. Yoksa hükümleri kaldırılmış, kıssaları (hikayeleri) da muharref olmuş İncil ve Tevrat değildir."³² diyerek, Kur'ân ve Sünnet bütünlüğüne dikkat çekmiş, Mâsadak (Doğrulamak-tasdik etmek) ile

28. Bediüzzaman Said Nursî, *Eski Said Dönemi Eserleri*, s. 36-37.

29. Bediüzzaman Said Nursî, *Eski Said Dönemi Eserleri*, s. 37-38.

30. Gölcük, Şerafettin, Toprak, Süleyman, *Kelam*, Tekin Kitabevi, Konya, 1991, s. 49-50.

31. Gölcük-Toprak, a.g.e., s. 41-44.

32. Bediüzzaman Said Nursî, *Eski Said Dönemi Eserleri*, s. 37.

Mânâ (anlam)'nın ayrı olduğunu, eski kitap ve dinlerin malumatlarının mâsadak hükmünde olup, mânânın verilme yetkisini Kur'ân ve Sahih hadislerle bırakmıştır.³³

Yine, “Kitab-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın;

a) Misdakı (kriteri) i'cazıdır,

b) Müfessiri (açıklayıcısı) eczasıdır (ayetleridir), mânâsı içindedir,

c) Sadeği (sedef) de incidir, meder (kuru çamur) değildir³⁴ diyerek, aklın sınırları içerisinde kalarak haddini bilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur.

Yine Risale-i Nur muhatabına, bir taraftan Kur'ân'da geçen taakkul (akletme), tefekkür (düşünme), tezekkür (anma-hatırlama), tedebbür ve teemmül (ele alma, düşünme) ayetlerindeki emirleri hatırlatıp, Kur'ân'ın bu emrinin yerine getirilmesini ifade ederken³⁵, diğer taraftan, “akıl ve nakil tearuz ettikleri (çatıştıkları) vakitte, akıl asıl itibar ve nakil te'vil olunur. Fakat o akıl, akıl olsa gerektir”³⁶ ifadesiyle de, sadece akla itima-dın sakıncalarını dile getirmiştir.

Sonuç olarak, Risale-i Nur, Kur'ân nâmına Kur'ânî bir tarz olan akli yaklaşımın dengesinin, yine Kur'ân ve Sünnette olduğunu hatırlatarak bir taraftan akli reddeden anlayışa, diğer taraftan israiliyâtı bahane ederek hadisleri reddeden ve onun yerine salt akli kullanmak isteyen ve buna da “Kur'ân Müslümanlığı” kılıfını takanlara bir hakikat dersi vermiştir.

b) Hadislerin yanlış anlaşılması

Kur'ân Müslümanlığı anlayışındaki yanlışlıkların bir kısmı da hadislerle verilen yanlış mânâdan veya hadislerin yanlış anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum çoğu zaman hadislerin reddedilmesine, dolayısıyla da hadislerle mesafeli duranlara bir fırsata dönüşmesine sebep olmaktadır. Oysa yapılması gereken hadisi reddetmek değil, bir ilim olan Hadis'i, erbabına ve mütehasşısına havale etmek olmalıdır.

Hadislere gösterilen titizlik “Kim bilerek benden bir yalan söz söylerse cehennemdeki yerine hazırlansın.”³⁷ nebevî ifadesine dayandırılmaktadır. Bu tavır doğru olmakla birlikte bu hadise mefhum-u muhalefetiyle de bakmak lâzımdır. Buna göre Hz. Peygamber'in ağzından çıkmayan bir ifadeyi uydurmak uhrevî bir mücâzâtı netice verdiği gibi, O'nun söylediği bir sözü de, söylememiş gibi kabul edip, o sözün reddine kâin olmak da aynı derecede uhrevî bir mesuliyete sebeptir. Çünkü her iki halde de Hz. Peygamber'in yalanlanması söz konusu ki, bu da muhatabına iyi bir netice getirmez. Dolayısıyla hadis ancak uzman muhatabın hükmüyle değerini bulur.

*Risale-i Nur,
Kur'ân nâmına
Kur'ânî bir
tarz olan akli
yaklaşımın
dengesinin,
yine Kur'ân
ve Sünnette
olduğunu
hatırlatarak bir
taraftan akli
reddeden anlayışa,
diğer taraftan
israiliyâtı bahane
ederek hadisleri
reddeden ve
onun yerine salt
akli kullanmak
isteyen ve buna
da “Kur'ân
Müslümanlığı”
kılıfını takanlara
bir hakikat dersi
vermiştir.*

33. Bediüzzaman Said Nursi, *Eski Said Dönemi Eserleri*, s. 37.

34. Bediüzzaman Said Nursi, *Eski Said Dönemi Eserleri*, s. 38.

35. Bediüzzaman Said Nursi, *Eski Said Dönemi Eserleri*, s. 28-33.

36. Bediüzzaman Said Nursi, *Eski Said Dönemi Eserleri*, s. 29.

37. Buhari, *İlim*, 38.

Bir sözü "Kim
 demiş? Kime
 demiş? Ne için
 söylemiş?"
 Hangi makamda
 söylemiş?"e
 bakmak lazım.
 Bazen bunun
 dışında söze
 bakmak, sözün
 anlaşılmasına
 sebep olmaktadır.

Risale-i Nur, hadislerin reddedilmesinin sebeplerini, muhaddislerin bir kısmının hadis aslıyla, hadise bulaştırılan israiliyatın birbirine iltibas edilmesinden kaynaklanması olarak gösterir. Bu konunun izahı ve çözüm şekli de şu şekilde beyan edilmiştir.

1. Yahudi âlimlerinin bir kısmı İslâm'a girdikten sonra eski bilgilerini de kendileriyle beraber İslâm'a katmışlar ve o bilgiler İslâmiyete mâl olmuştur. Tabii ki bu bilgilerde yanlışlıklar vardır. Fakat bu yanlışlıklar onlara aittir, İslâm'a değil. Burada hadisi değil, hadise bulaşan fazlalığı reddetmek gerekir.

2. Teşbih ve temsiller, havastan avama geçtikçe, yani ilmin elinden, cehlin eline düştükçe, zamanla gerçekmiş gibi kabul edilir.

3. Kur'ân'da ve hadislerde bazen ifadeler kapalı (müteşabih) olarak verilmiştir. Derin hakikatlerin, alışılmış benzetmelerle anlatılması bazen erbabı olmayanlarca anlaşılmamakta³⁸, bu da hadis reddedilmesi-ne sebep olmaktadır. Oysa sözün tabakaları vardır. Bunlar;

- a) Mütেকellim (Konuşan)
- b) Muhatab (Konuşulan)
- c) Maksat
- d) Makam.

Yani bir sözü "Kim demiş? Kime demiş? Ne için söylemiş?" Hangi makamda söylemiş?"e bakmak lazım. Bazen bunun dışında söze bakmak, sözün anlaşılmasına sebep olmaktadır. Yukarıdaki ölçülerle söze bakmak ise, sözün yüceliğini ve kuvvetini artırır.³⁹

c) Bid'at ehlinin dini değiştirme ve tahrif etme teşebbüsleri

Şeâr-i İslâmiye denilen, İslâm Dinine sembol olmuş iş ve ibadetlerin birtakım mülâhazalarla değiştirilmeye çalışılmasını, Müslümanların içerisindeki birtakım unsurların, gayr-i İslâmî anlayışları körü körüne taklit çabasından başka bir şey olmadığı nitelemesiyle tarif eden Risale-i Nur, bu çaba içerisindekileri de müsamahasız sıfatlarla tavsif eder. Me-sela;

"Ehl-i İlhada (imani olmayanlara) kapılan ulemâu's-sû (kötü âlimler)"⁴⁰,

"Şeâir-i İslâmiyyeyi tağyir eden ehl-i bid'a'nın fetva istedikleri ulemâu's-sû"⁴¹,

"Ehl-i Bid'a"⁴²,

38. Bediüzzaman Said Nursî, *Lemalar*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 245-246.

39. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 697.

40. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 735.

41. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 736.

42. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 736-737, 741.

43. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 742.

“Bu ehl-i bid’a, doğrusu ehl-i ilhad”⁴³,

“Tahribatçı ehl-i bid’a”⁴⁴ ifadeleri, hem meselenin ciddiyet boyutunu, hem de vehametini gözler önüne sermektedir.

Risale-i Nûr; yukarıda bu sıfatlarla nitelenen ve güya dinde değişiklikler ve Hristiyanlar gibi reform yapma eğiliminde olanlara şu cevapları verir.

1. Gayr-i Müslim bir memlekette tatbik edilen bir hükmün, her zaman Müslüman bir beldeye uygulanmasına izin yoktur.⁴⁵

2. Dini ıstılahların gayr-i Müslim bir memlekette, o milletin diliyle kullanılması, İslâm memleketinde de kullanılacağı manasını taşımaz.⁴⁶

3. Hususi (şahsa veya sınırlı bir beldeye), özel fetvalar, genelleştirilemez. İmam-ı Azam’ın, namazda fatihanın Farsça tercümesine geçici olarak fetva vermesi gibi.⁴⁷

4. Hristiyanların bir kısmının Katolik mezhebinden ayrılıp, Protestanlığa girmeleri bir nevi reform kabul edilebilir. Çünkü Hristiyanlıkta sadece dinin temelleri (iman esasları) Hz. İsa’dan alınmıştır. Sosyal hayata ve dinin teferruatına ait şeyler ise havariler ve Hristiyan dininin büyüklerince belirlendi. Hatta büyük bir kısmı geçmiş mukaddes kitaplardan alındı.

Ayrıca Hz. İsa dünyaca hâkim, sultan ve genel sosyal prensiplere kaynak olmadığından iman esaslarına dışarıdan bir elbise giydirilmiş olup, bu elbise değiştirildiği zaman, ne Hristiyanlığın iman esaslarına bir zarar gelir, ne de Hz. İsa yalanlanmış olur.⁴⁸ Yani kısaca Hristiyanlıkta bir iman-ahlak bütünlüğünden bahsedemeyiz.

Halbuki İslâm şariatının sahibi olan Hz. Muhammed İslâm ve imanının temellerini bizzat gösterdiği gibi, İslâm’ın teferruatını, hükümlerini, hatta küçük âdâbını dahi bizzat kendisi getiriyor. Öyleyse İslâm’ın fûrûatı, Hristiyanlıkta olduğu gibi değişmesi mümkün olan bir elbise hükmünde değildir. Eğer o elbise değiştirilse, dinin temelleri de değişecek, bâki kalmayacak. Yani Sünnet-i Seniyye dinin esaslarına bir cettir, bir cilttir. Onunla karışmış ve iç içe girmiştir, ayrılması mümkün değildir. Dolayısıyla İslâm’ın fûrûatını değiştirmek doğruya, Hz. Peygamber’i inkâr ve yalanlama olur.⁴⁹ Bundan da anlaşılıyor ki, İslâmiyet’te, iman-ahlak bütünlüğü vardır.

Meselenin diğer bir boyutu da, bir kısım fikir sahiplerinin din ve dindarlığı taassup olarak görüp, Hristiyanlığı, İslâmiyet’le kıyaslayıp,

İslâm şariatının
sahibi olan Hz.
Muhammed
İslâm ve imanın
temellerini
bizzat gösterdiği
gibi, İslâm’ın
teferruatını,
hükümlerini,
hatta küçük
âdâbını dahi
bizzat kendisi
getiriyor. Öyleyse
İslâm’ın fûrûatı,
Hristiyanlıkta
olduğu gibi
değişmesi
mümkün olan bir
elbise hükmünde
değildir.

44. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 743.

45. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 734.

46. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 734.

47. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 735.

48. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 736-737.

49. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 737.

*Târihen sâbittir
ki, Müslümanlar
ne zaman dinine
tam sarılmışsa, o
ölçüde yükselmiş,
ne vakit dini
hassasiyetini
terk etmişse
düşmüştür.
Hristiyanlık ise
bunun zıddıdır.*

terakkinin (yükseliş, ilerleme) tıpkı Hristiyanlarla olduğu gibi taassubu terk etmekle mümkün olacağı iddiasında olmalarıdır.

Risale-i Nur'un bu fikirlere cevabı nettir. Ona göre;

a) Târihen sâbittir ki, Müslümanlar ne zaman dinine tam sarılmışsa, o ölçüde yükselmiş, ne vakit dini hassasiyetini terk etmişse düşmüştür. Hristiyanlık ise bunun zıddıdır. Bu da İslâmiyet ile Hristiyanlık arasındaki temel ayrılıklardan kaynaklanmaktadır.

b) İslâmiyet'i diğer dinlerle kıyaslamak yanlıştır. Zira bir Müslüman, dinini terk etse, başka dine giremez. Allah inancını tamamen yitirir ve hiçbir kutsalı kabul etmez, vicdanı da bozulur. Hristiyan ise mevcut inancıyla sosyal hayata faydalı olabilir, bazı kutsalları kabul eder ve bazı peygamberlere inanabilir ve eksik de olsa Allah inancı taşıyabilir.

c) Eğer bu iddia sahipleri dini terk etmede idare ve asayiş düşünüyorsa, Allah'ı bilmeyen on kişiyi idare etmek, inanan bin kişiyi idare etmekten daha zordur. Eğer yükselmeyi düşünüyorlarsa, yükselmenin ve ticaretin temeli olan emniyet (güven-güvenlik) ve asayiş en tehlikeli şey, inançsızlıktır. Çünkü inanmayanın mesleğinde tahribatçılık vardır. Dolayısıyla dinsizlik, yükselişin ve mutluluğun anahtarı değildir.⁵⁰

d) Milliyetçilik

Üzülerek belirtelim ki, son ve evrensel din olan İslâmiyet ve o yüce dinin cihanşumül temsilcisi olan son peygamber Hz. Muhammed bir kısım topluluklar tarafından, milliyetçi birtakım reflekslerle, sadece bir milletin dini ve peygamberi olarak gösterilmeye çalışılıyor. Diğer Müslüman milletler de İslâmiyet'e ve Hz. Peygambere tâbi olmakla, sanki o millete tâbi olmuş gibi kabul ediliyor. Tabiatıyla bu yaklaşım da dini milliyetle takviye etme, güya dini kuvvetlendirme ve koruma maskesi altında menfi bir tarza dönüşüyor. Sonuçta en büyük zararı yine din ve dine mensubiyeti olanlar görüyor. Oynanan bu büyük oyunu Risale-i Nurların telifi zamanında, önceden gören Said Nursî meseleye iki açıdan yaklaşarak, bu fikirde olanlara, bu görüşün sakıncasını dile getiriyor.

1. Hakikat-ı kainat içinde yerleşmiş ve âlemin gerçeklerine kök salmış olan tûbâ ağacına benzeyen İslâmiyet ağacı, zanna dayalı, geçici, cüz'i, hususi, olumsuz, temelsiz, kasıtlı, zulüm-kâr, karanlıklı ırkçılık toprağına dikilmez. Onu oraya dikmeye çalışmak, ahmakâne, yıkıcı ve bid'akârâne bir yaklaşımdır.⁵¹

2. Millet namına, milliyet hesabına, ırkçılığa kuvvet vermek fikrine binaen, "Milleti İslâmiyet'le aşlamak istiyoruz." fikri bir bid'attır, yani dinin aslından olmayıp, dine sonradan sokulan ve dine zarar veren bir husustur. Bu asır milliyet asrı değildir. Milletlerden çok, sınırları aşmış

50. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 742.

51. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 743.

fikrî akımların çarpıştığı bir asırda milliyet ve ırkçılık yoluyla mücadele edilmez. Ebedi ve dâimi olan İslâmiyet milliyeti, geçici, gürültülü ırkçılıkla bağlanmaz ve aşılınmaz. Bağlanmaya çalışılsa;

a) İslâm milletini (Müslümanları) ifsad eder.

b) ırkçılığa dayanan milliyet fikrini de ıslah edemez ve onu kalıcı hâle getiremez.

Dolayısıyla, bu İslâm coğrafyasında tedavisi mümkün olmayan bir ayrılık çıkacak. O vakit Müslümanların kuvveti, bir unsur diğer unsuru kırdığı için çok zayıflayacak ve mağlubiyetine sebep olacaktır,⁵² yaklaşımla, bunun bir oyun olduğunu ve İslâm milletlerinin kuvvetlerini bölerek, zayıflatıp, onları mağlub etme planının bir parçası olduğunu ifade etmiştir.

e) İctihad

Bu başlığımızın diğer bir boyutu da içtihad konusudur. Zira düşünen, akleden, hatırlayan bir insan portresini idealize eden dinimiz, elbette tâbîlerini bu amelîyeye teşvik etmektedir. Zaten Kur'ân'ın ve İslâmiyet'in insan fıtratıyla uyuşmasının altında yatan gerçeklerden birisi de budur.

Bununla beraber, her akleden, her düşünen dinde bir hüküm mü çıkarmalıdır?

Veya Kur'ân'ı her okuyan kendi aklî seviyesine göre, kendi anlayışını bir içtihad ve içtihadın yansıması olarak fiiliyata mı geçirmelidir?

Yine, bir insan velev ki dinde mütehasıs olsa bile, her an ve fırsatta içtihad mı yapmalıdır? Bunun bir sınırı yok mudur? Faydası ve zararı nedir?

Yine, içtihad için dînî ilimlerde sadece uzman olmak tek başına yeterli midir? Bunun aklî, mantikî, ahlakî ve psikolojik boyutları yok mudur? gibi onlarca soruyu bu husus için sorabilir ve konuyu buna göre neticelendirebiliriz.

İşte bu hususu aydınlatmak adına kendisine müracaat ettiğimiz Risale-i Nur, bize çok yönlü olarak bu konunun cevabını veriyor. Buna göre, "Halbuki, bu haberi yayacak yerde peygambere ve mü'minlerden ihtisas ve salahiyet sahibi kimselere müracaat etselerdi, elbette o kimselerden hüküm çıkarmaya ehliyetli olanlar işin doğrusunu bilirlerdi."⁵³ ayeti yorumlanırken, içtihad kapısının açık olduğu, fakat bu zamanda oraya girmeye mânîlerin olduğu ifade ediliyor. Gerekçeleri de şu şekilde sıralanıyor.

1. Nasıl ki kışta, fırtınaların şiddetli olduğu bir vakitte, dar delikler dahi kapatılır. Yeni kapılar açmak akılcıca bir iş olmaz; büyük bir sel bas-

*Düşünen,
akleden,
hatırlayan bir
insan portresini
idealize eden
dinimiz, elbette
tâbîlerini bu
amelîyeye teşvik
etmektedir.
Zaten Kur'ân'ın
ve İslâmiyet'in
insan fıtratıyla
uyuşmasının
altında yatan
gerçeklerinden
birisi de budur.*

52. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 744.
53. Nisa, 4/83.

*Selef zamanında
Müslümanların
temel gayesi, yüce
yaratanın rızasını
kazanarak ebedi
mutluluğun nasıl
yakalanabileceğine
kafa yormak idi.*

kını esnasında, tamir için duvarlarda delikler açmak boğulmaya sebeptir. Öyle de;

- a) Haramların çokça işlendiği şu zamanda,
- b) İslâm dışı kültürlerin, İslâm coğrafyasını istila ettiği bir anda,
- c) Dinî olmayan hal ve harekâtın (bid'a) çokça görüldüğü bir hengamede,
- d) İnkârcı akımların İslâm itikadını tahrip ettiği bir süreçte İslâm sarayında yeni kapılar açılması, tahripçilerin o kapılardan girmesine vesile olması cihetiyle bir cinayettir.⁵⁴

2. Kesin, açık ve gıda hükmünde olan dinin değişmez kurallarının (farzların yapılması, haramların terki) ihmal ve terk edildiği bir dönemde, Müslümanların bütün himmet ve gayretlerini o kuralların ikame ve canlandırılmasına sarf etmesi gerekirken ve de İslâm'ın teorik kısmının, Selef'in samimi ve sâfi bir inanç ve niyetle yaptığı içtihadlar, bütün zamanların ihtiyacına kâfi gelecek genişlikte olmasına rağmen, onları bırakıp, hevese tâbi olarak yeni içtihadlar yapmak bid'akarâne bir ihanettir.⁵⁵

3. Günümüzde içtihad yapmak isteyenlerin en önemli hatası kendilerini selef ile karşılaştırmaları ve karıştırmalarıdır. Selef zamanında Müslümanların temel gayesi, yüce yaratanın rızasını kazanarak ebedi mutluluğun nasıl yakalanabileceğine kafa yormak idi. Hedef bu olunca o günkü Müslümanların sadece ilmi değil, kendi aralarındaki sohbetleri, muhavereleri, hal ve davranışları da bu rızayı kazanmaya yönelik bir tavır içerisindeydi. Böyle olunca da, her yönüyle Kur'an ve sünnetle muhatap ve o iki kutsi kaynaktan mülhem hükümler, samimi bir tarzda seleften südür ediyor ve insanların doğru yönlendirilmesine vesile oluyordu.

Bugün ise;

- a) Avrupa medeniyetinin hâkimiyeti,
- b) Materyalizmin musallat olması,
- c) Dünyanın hayat şartlarının ağırlaşmasıyla,

kalpler ve fikirler dağılmış, himmet ve inayet parçalanmış, zihinler maneviyata karşı yabancılaşmıştır. Bundan dolayı günümüzün bir Müslümanı, dört yaşında Kur'an'ı ezberleyip, küçük yaşta âlimlerle sohbet eden Süfyan b. Uyeyne ile aynı zekaya sahip olsa bile, Süfyan b. Uyeyne'nin içtihad yapma ehliyetini kazandığı zamana oranla on kat daha fazla zamana muhtaçtır; çünkü onun doğal öğrenim başlangıcı çok küçük yaşlarda başlamış ve fikir ve kalbini dağıtacak âmiller hemen hemen yok iken, günümüzde onun zekasına sahip olan birisinin;

54. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 778-779.

55. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 779.

a) Zihni felsefede boğulmuş,

b) Akli siyasete dalmış,

c) Kalbi dünya hayatında başıboş olmuş,

d) Kabiliyetleri içtihadından uzaklaşmış iken Süfyan b. Uyeyne'ye nazîre yapması sağlıklı bir düşünce olmasa gerektir.⁵⁶

4. Herhangi bir canlının cisminde ve cesedinde Allah'ın yarattığı bir genişleme (büyüme) meyli vardır. Bundan dolayı o fitrî meyille o canlının vücudu büyüse, bu büyüme bir tekemmül (olgunlaşma) kabul edilir. Fakat bu büyüme hariçten bir müdahale ile olsa, vücuttaki cilt yırtılır, tahrip olur ki, buna büyüme ve olgunlaşma diyemeyiz.

Bunun gibi, İslâmiyet dairesine selef gibi kamil bir takva kapısıyla ve dinin emir ve yasaklarını uygulama yoluyla, dini genişletme ve bir içtihad isteği bulunsa, o kemaldır, olgunlaşmadır. Yoksa;

a) Dinin emir ve yasaklarında lakayd olan,

b) Dünya hayatını, ahiret hayatına tercih eden,

c) Bir şekilde materyalizmin etkisinde kalmış olanların dinde yapacakları içtihad, genişleme ve yenileme, yukarıdaki örnekte olduğu gibi İslâm vücudunu tahrip ve kişinin boynundaki din zincirini çıkarmasına vesile olur.⁵⁷

Zira Said Nursî'ye göre, bir sözün içindeki hakikat ve öz, o sözü söyleyen kimsedeki heves, heva, görüntü ve o kişinin karakterine üstün gelmezse, o söz büyük bir hata içerisinde kalır. O zaman sözdeki öz ve hakikat o adamın hizmetine ve hesabına girmiş olur.⁵⁸

3. Nübüvvetin gerekliliği ve Hz. Muhammed (asm)

Risale-i Nur Kur'an Müslümanlığı konusuna açıklık getirirken, dinî yaşantının nübüvvet (peygamberlik) müessesesi ile iç içe oluşunu genelde, son ve evrensel din olan İslâm'ın kitabı Kur'an'ın hayata tatbikinin de son peygamber Hz. Muhammed'le olan irtibatını özelde dile getirerek "nübüvetsiz din" ve "Hz. Peygambersiz Kur'an" anlayışının çarpıklığını ve istinatsızlığını beyan eder.

a) Nübüvvet

Nitekim, "Karıncayı lidersiz, arıları arıbeysiz bırakmayan kudret-i ezeliye, elbette, insanı da şeriatısız ve peygambersiz bırakmaz. Âlemin düzeninin sırrı bunu böyle ister."⁵⁹ ifadesinde bunu net bir şekilde görmekteyiz.

Said Nursî'ye göre, bir sözün içindeki hakikat ve öz, o sözü söyleyen kimsedeki heves, heva, görüntü ve o kişinin karakterine üstün gelmezse, o söz büyük bir hata içerisinde kalır.

56. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 779-780.

57. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 781.

58. Bediüzzaman Said Nursî, *Eski Said Dönemi Eserleri*, s. 286.

59. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 1142.

"Nübüvetsiz
din" anlayışı ne
kadar yersiz ve
neticede insanı
dâlâlete atan
bir yol olduğu
gibi, "Hz.
Muhammed'siz
Kur'ân" anlayışı
da o kadar neticesi
hüsran olan bir
kabuldür.

Yine Risale-i Nur'a göre, peygamberlik, insanlığın hayır, mükemmellik ve olgunlaşmasının özeti, tohumu ve temelidir. Hak din, mutluluğun fihristesidir. İman kusur ve noksandan arınmış bir güzelliştir. Madem şu âlemde parlak bir güzellik, geniş ve yüksek bir hayır, apaçık bir hak, yüksek bir kusursuzluk görünüyor. Açıkça, hak, hakikat peygamberliktedir ve peygamberlerin elindedir. Dalâlet, şer ve zarar ise ellerinde olduğu ve hakikatin temsilcisi olan peygamberlerin muhalifi olanlardır.⁶⁰

Hiz. Âdem'den şimdiye kadar insanlık âleminde iki büyük fikrî akım, her yerde ve her insanlık tabakasında yer etmiştir. İki büyük ağaç gibi olan bu iki fikrî akımın, birisi nübüvvet (peygamberlik) ve din zinciri, diğeri de hikmet ve felsefe zinciridir.

Ne zaman bu iki zincir kaynaşmış, bir araya gelmişse, daha doğrusu felsefe dinin hizmetine girmişse insanlık her yönüyle mutluluğu yakalamıştır. Ne vakit de ayrılmışlar, felsefe dinin hizmetinden çıkıp, kendi başına hareket etmişse, hayır ve iman, din ve nübüvvetin, inkâr ve şer de felsefenin etrafında toplanmıştır.⁶¹

Nübüvvetin yüzünde, kulluk vardır. Ene (benlik) kendini kul bilir, başkasına (Allah'a) hizmet ettiğini anlar. Allah için ve Allah'a ayna olmak kabiliyetinde olduğunu ve bu kabiliyetin verenin de Allah olduğunu bilerek haddini aşmaz. Allah'ın kendisine verdiği bu kabiliyetlerle de yükselir, mertebe kazanır. İlahlık ve benliğini rab yapma filinden uzak durur.

Felsefenin yüzünde ise, benlik kendi hesabına çalışır. Kendi adına hükmeder. Sahip olduğu güzellikleri ve kabiliyetleri kendinden bilir.⁶² Yaratıcıdan gaflet eder. Kulluk yapmak bir tarafa, kendini Rab gibi görmeye başlar ve "Kendi heva ve hevesini Rab edineni gördün mü?"⁶³ ifadesine muhatap olmak zorunda kalır.

Bundan da anlaşılıyor ki, peygambersiz bir din anlayışı, aslında enenin (benlik) olumsuz sevkiyle, kişinin kendisini, bir nevi dinden tecerrüd etmesiyle neticelenir.

b) Hiz. Muhammed (asm)

Buna göre, "Nübüvetsiz din" anlayışı ne kadar yersiz ve neticede insanı dâlâlete atan bir yol olduğu gibi, "Hz. Muhammed'siz Kur'ân" anlayışı da o kadar neticesi hüsran olan bir kabuldür.

Nitekim Risale-i Nur, Hiz. Peygamber'in şahsiyetini ifade ederken, bu fikrimizi te'yid eder mahiyette sayfalarla bize kendisini okutturmaktadır.

60. Bediüzzaman Said Nursi, *Mesnevi-i Nuriye*, s. 263.

61. Bediüzzaman Said Nursi, *Sözler*, s. 877-878.

62. Bediüzzaman Said Nursi, *Sözler*, s. 880.

63. Furkan, 25/43.

Yüce yaratan, mahlûkat içerisinde kendine muhatap olarak şuur, fikir sahibi ve konuşmasını bilenleri; fikir ve şuur sahipleri içerisinde de, pek çok mana ve hakikatleri kendi üzerinde toplayan, şuurunu geniş insanı; insanlar içerisinde de konuşmaya lâyık ve mükemmel insan olan;

- a) En mükemmel,
- b) Kabiliyetleri en yüksek,
- c) Ahlakı yüce,
- d) İnsanların kendisine uyması layık olan Hz. Muhammed'i seçmiştir. Çünkü Hz. Muhammed, kendisine inanan veya inanmayan herkesin ittifakıyla;

1. En yüksek kabiliyette,
2. En yüce ahlakta,
3. İnsanlığın beşte birinin kendisine inandığı,
4. İnsanlığın yarısının onun manevi hakimiyetine girdiği,
5. İstikbâlin, onun getirdiği nur ile aydınlandığı⁶⁴ bir peygamberdir.

Yine o kâinatın yaratıcısını tarif eden üç büyük tanıtıcıdan (âlem, Kur'ân ve Hz. Muhammed) birisidir. Bütün iman sahiplerine önder, bütün insanlara hatip, bütün peygamberlere reis, bütün evliyaya efendi, Allah'ın varlığını ve birliğini "La ilahe illallah" ile zikreden, peygamberler ve evliyadan oluşan zikir halkasının serzâkiridir.⁶⁵

Yine o peygamberliğini Tevrat ve İncil'in kendisinden önce tasdik ettiği, ayın yarılması vb. harikalarla bine yakın mucizenin kendisinden zuhur ettiği, zatında bulunan övülmüş ahlakı, vazifesini yerine getirirken gösterdiği kıymetli özelliklerin sahibi, tam güvenilir bir insan olması, imanındaki kuvvet, sağlamlığını gösteren takvası, fevkalade ubudiyeti, ciddiyeti, metaneti (sağlamlığı) gibi özellikleriyle davasında sadık (doğru) olan bir nebidir.⁶⁶

Yine o hüsn-ü sûret (ahlak güzelliği) ve cemâl-i sûret (dış görünüşündeki güzelliği) ile ki, Yahudilerin meşhur âlimi Abdullah b. Selam, "Bu simâda yalan yok, şu yüzde hile olamaz." diyerek imana geldiği,⁶⁷ elinde Kur'ân gibi bir mucizenin bulunduğu⁶⁸ bir peygamberdir.

Yine o yirmi üç yıl gibi kısa bir sürede vahşi ve âdetlerinde mutaassıp, inatçı bir toplumun kötü âdet ve ahlakını ortadan kaldırıp, Kur'ân ahlakını onların gönüllerinde ve davranışlarında yerleştiren;

- a) Kalplerin sevgilisi,
- b) Akılların öğretmeni,

Hz. Muhammed
(asm) Yahudilerin
meşhur âlimi
Abdullah b.
Selam, "Bu
simâda yalan
yok, şu yüzde hile
olamaz." diyerek
imana geldiği,
elinde Kur'ân gibi
bir mucizenin
bulunduğu bir
peygamberdir.

64. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 154.

65. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 370-371.

66. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 371-371.

67. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 156.

68. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 372.

*Vahy-i Zimnî:
Özü ve özeti
vahye; ayrıntı,
anlatma ve
gösterilmesi Hz.
Muhammed'e
ait olan vahiydir.
Bu kısım vahyin
tasviratını Hz.
Peygamber,
yine bir vahye,
bir ilhama veya
kendi ferasetine
dayandırarak
gösterir.*

- c) Nefislerin terbiyecisi (eğiticisi),
d) Ruhların sultanı olan⁶⁹ bir resuldür.

Saymakla bitiremeyeceğimiz güzel hasletlerle dolu bir insan ve peygamberin, davası olan Kur'ân ve İslâm'dan ayrı düşünülemeyeceği kanaati, yukarıdaki saydığımız özelliklerin bir kısmını zikretmekle bile apaçık ortaya çıkmaktadır.

Bununla beraber Risale-i Nur'un Hz. Peygambersiz Kur'ân fikrini çürüten delil ve ifadeleri bununla sınırlı değildir. Aşağıda zikredeceğimiz fikirler yine onun her yönüyle Kur'ân'a ayna olduğunu bize beyan edecek türdendir. Buna göre;

1. Hz. Peygamber'in gerçi her hâli ve tavrı, doğruluğuna ve peygamberliğine şahit olabilir; fakat her hâli ve tavrının olağanüstü olması gerekmez. Çünkü Cenâb-ı Allah onu insan olarak göndermiş ki, insanların sosyal yaşantılarında, dünyevî ve uhrevî mutluluklarını kazanacakları amel ve hareketlerinde bir rehber, bir önder olabilsin. Eğer her filinde normal bir insan gibi davranmayıp harikuladeliğe gösterseydi, önder ve rehber olamaz, filleri, halleri ve tavırlarıyla ümmetine ve hatta diğer insanlara ders veremezdi.⁷⁰

Bu yüzdendir ki, elinde zuhur eden mucizeleri sadece ihtiyaç anında, inanmayanlara peygamberliğini ispat için kullanmıştır.⁷¹

2. Hz. Peygamber'in iki yönü vardı.

- a) Beşeri yönü ki, bu yönüyle normal bir insan gibi hareket ederdi.
b) Risalet yönü ki, Allah'ın elçisi sıfatıyla hareket ederdi.

Risalet cihetiyle o Cenab-ı Allah'ın tercümanı ve elçisiydi. Onun peygamberliği vahye dayanırdı. Vahiy ise iki kısımdır.

1. Vahy-i Sarih: Kur'ân ve bazı kudsi hadislerde olduğu gibi ki, bu hususta Hz. Muhammed sadece bir tercümandır, tebliğcidir, müdahalesi yoktur.⁷²

Nitekim "Peygambere düşen ancak tebliğdir."⁷³ ifadesi bunu net bir şekilde bize gösterir.

2. Vahy-i Zimnî: Özü ve özeti vahye; ayrıntı, anlatma ve gösterilmesi Hz. Muhammed'e ait olan vahiydir. Bu kısım vahyin tasviratını Hz. Peygamber, yine bir vahye, bir ilhama veya kendi ferasetine dayandırarak gösterir. İşte kendi içtihiyâyla yaptığı tafsilat ve tasviratı, ya peygamberlik noktasında, Allah'ın kendisine verdiği peygamberlik kuvvetiyle açıklar veya örf, adet ve genelin fikrî seviyesine göre insanîyet noktasında açıklar

69. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 374.

70. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 150.

71. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 160.

72. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 160.

73. Maide, 5/99.

Bundan dolayı ifade ettiği her hadisin tafsilatına vahyin ta kendisi gibi bakılmaz. İnsaniyetin gereği olan fikirler ve davranışlarında peygamberliğin yüce eserleri aranmaz. Madem bazı olaylar özet olarak ve sınırları belirsiz bir sûrette vahiyyle geliyor; Hz. Peygamber de kendi ferasetiyle, genelin kabûlü yönüyle onu tasvir eder. Bu yöndeki tasvirlerde bulunan benzetme ve zorluklara da bazen bir açıklama ve tâbir etme zarureti doğuyor.

Mesela, bir gün Resulullah'ın bulunduğu bir toplantıda derin bir gürültü işitildi. Resulullah (S.A.V.) buyurdu ki: "Şu gürültü, yetmiş senedir yuvarlanıp, şimdi cehennemin dibine düşmüş bir taşın gürültüsüdür." Bir saat sonra cevap geldi ki: "Yetmiş yaşındaki meşhur bir münafık ölüp, cehenneme gitti."⁷⁴

İşte bu olay Hz. Peygamber'in belîğ bir tarzda beyan ettiği olayın açıklamasını gösterir.⁷⁵

Hz. Peygamber'in heva ve hevesinden bir şey konuşmayacağı, onun her söz ve halinin vahyin kontrolünde olduğu; "O heva ve hevesinden hiçbir şey konuşmaz. Onun konuştuğu ancak vahiydir."⁷⁶ ifadesinden de net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Şunu da hemen belirtelim ki Hz. Peygamber'in vahyin kontrolünde olduğu ve tabiri caizse vahiyyle bütünleşmiş olduğunu anlamak bizler için çok zor olmasa gerekir. Nitekim âmâ bir sahâbi olan Abdullah b. Ümmü Mektum'a ilgisiz kalışı bile hemen değerlendirilerek ilâhî hatırlatmaya⁷⁷ muhatap oluşu, kendisine sorulan bir takım soruların bizzat vahiyle cevaplanması "yes'elûneke" ayetlerinde olduğu gibi vb. durumlar. Hz. Peygamber'in sözlerinin, davranışlarının, hallerinin de vahyin kontrolünde olduğunu ve hata yapmasına müsaade edilmediğini bize gösteriyor.

Bu da bizim yanıımızda Hz. Peygamber'in ve onun Sünnet-i Seniyyesinin değerinin ne kadar ulvî bir mertebede olduğunu gösteriyor.

Yine, "Andolsun ki, Rasulullah'ta, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için en mükemmel bir örnek vardır."⁷⁸ ifadesi Sünnet-i Seniyyenin ve Kur'ân'ın anlaşılmasında Hz. Peygamber gerçeğinin tartışılmaz bir delilidir.

Bundan dolayıdır ki, Risale-i Nur'da sünnete tâbi olmanın önemi ve karşı gelmenin kötü neticesi; "sünnete ittiba etmeyen, tembellik ederse hasâret-i azime (büyük bir zarar), ehemmiyetsiz görürse cinayet-i azime (büyük bir cinayet), yalan olduğunu ifade veya ima eden tenkit ise dalâlet-i azime (büyük bir sapıklık, inkarcılık)"⁷⁹ ifadeleriyle belirtilmiştir.

Hz. Peygamber'in heva ve hevesinden bir şey konuşmayacağı, onun her söz ve halinin vahyin kontrolünde olduğu; "O heva ve hevesinden hiçbir şey konuşmaz. Onun konuştuğu ancak vahiydir. ifadesinden de net bir şekilde anlaşılmaktadır.

74. Müslim, 4: 3184, Hadis No: 2844.

75. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 161.

76. Necm, 53/3-4.

77. Abese, 80-1-16.

78. Ahzab, 33/21.

79. Bediüzzaman Said Nursî, *Lemalar*, s. 191.

Kur'ânî ifadeleri,
Hz. Peygamber'e
itaatin önemi
derecesini te'vile
açık olmayacak
bir netlikte
beyan ederken;
"Kendilerine
indirileni
insanlara
açıklaman için
sana zikr'i
indirdik." ayeti de
başlı başına Hz.
Muhammed'in
önemini ve
ona uymanın
zorunluluğunu
vurgulamaktadır.

Yine, "De ki, Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin."⁸⁰,

"Ve hiç şüphesiz sen yüce bir ahlâk üzeresin."⁸¹,

"De ki: Allah'a ve Resûlüne itaat edin..."⁸²,

"Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, sıddikler, şehitler ve sâlih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaşlardır."⁸³,

"Kim Resûle itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur."⁸⁴

Kur'ânî ifadeleri, Hz. Peygamber'e itaatin önemi derecesini te'vile açık olmayacak bir netlikte beyan ederken; "Kendilerine indirileni insanlara açıklaman için sana zikr'i indirdik."⁸⁵ ayeti de başlı başına Hz. Muhammed'in önemini ve ona uymanın zorunluluğunu vurgulamaktadır.

Hz. Aîşe'nin sahabeye ifade ettiği:

"Onun ahlâkı Kur'ân idi."⁸⁶,

"Rabbim beni edebin en güzeli ile edeplendirmiştir."⁸⁷,

"Ben salih ahlakı tamamlamak üzere gönderildim."⁸⁸ ifadeleri, Hz. Peygamber'in söz, hal ve davranışlarının örnekliğini ortaya koyarken;

"Şunu iyi biliniz ki, bana Kur'ân-ı Kerim'le birlikte (onun bir) benzeri de verilmiştir. Dikkatli olun, koltuğuna kurulan tok bir adamın size; (sadece) şu Kur'ân lâzımdır. Onda bulduğunuz helali helal, haramı da haram kabul ediniz (yeter), diyeceği (günler) yakındır."⁸⁹ hadisi de bu zihniyetin çıkma endişesini o günden Resulullah'ın taşıdığını bize açıkça beyan etmektedir.

Demek oluyor ki, Kur'ân ile Hz. Peygamber arasında sıkı bir irtibat vardır ve Kur'ân'ın mânâları ondan alınmıştır.⁹⁰

Nitekim, "tek başına La ilahe illallah yeterli midir? Yani bir insan Muhammedun Rasûlullah demezse kurtulur mu?" sorusuna verilen;

"Kelime-i şehadetin iki kelimesi birbirinden ayrılmaz, birbirini ispat eder, birbirini içine alır, biri diğersiz olmaz. Madem Hz. Muhammed, peygamberlerin sonuncusudur, öyleyse bütün nebilerin varisidir; elbette vüsûl (ulaşma) yollarının başındadır. Onun geniş caddesinden başka hakikat ve gerçek yolu olamaz... Bir insan Hz. Peygamber'i iştmemiş

80. Âl-i İmrân, 3/31.

81. Kalem, 68/4.

82. Âl-i İmrân, 3/32.

83. Nisa, 4/69.

84. Nisa, 4/80.

85. Nahl, 16/44.

86. Sahih-i Müslim, Hadis No: 139.

87. Aclunî, *Keşfü'l-Hafâ*, 1: 70.

88. Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 381, Hadis No: 8939.

89. Ebu Davud, *Sünne*, 5.

90. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 660.

ve bilmiyorsa onun “La ilahe illallah” demesi kurtuluşuna sebep olabilir. Fakat Hz. Peygamber’i işiten ve davasını bilen insanlar onu tasdik etmezse, Allah’ı da tanımaz. Onun hakkında yalnız “La ilahe illallah” keliması kurtuluşu ve tevhidi ifade edemez...”⁹¹ şeklindeki cevap da bizim bu yaklaşımımızı te’yid eder mahiyettedir.

Sonuç

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, Kur’ân Müslümanlığı, sadece “Kur’ân bize yeter” ifadesiyle örtüşen bir anlayış olamaz. Kur’ân’ın kendisine indirildiği yüce peygamberler bir yaklaşım, peygamberden sonra o dini temsil eden nûranî silsileyi (sahabe, tabiün, Tebeü’t-Tabiin...) Hz. Peygamberle birlikte yok saymaktır.

Akıl Allah’ın insana bahsettiği büyük bir nimet olmakla birlikte, kendi başına hüküm verebilecek bir güçte değildir. Vahye bağlı, vahyin hizmetinde olan ve vahyiden sonra gelen ve sünnetle çatışmayan bir akıl muteberdir.

Hz. Peygamber ve onun yolunu takib eden selef anlayışının terk edildiği ve bu yüce itikadın bize kadar ulaşmasında âzâmî gayreti olan o saf ve berrak topluluğu “onlar da bizim gibi bir insandı” yaklaşımıyla, günümüzün aklı, kalbi ve ruhu, materyalist felsefeyle karışmış, sekülerleşmiş, siyasetle müşevveş olmuş insanların aynı kefeye koyarak, onlarla maddi-mânevi boy ölçüşmeye kalkmak, hayâli bir saltanatın sahibi olmakla eşdeğer olsa gerektir.

Hz. Peygamber’in en yakınında olan bu topluluğa, “onlar da bizim gibi insandı” yaklaşımı, aslında ucu hâtemü’l enbiya olan Hz. Muhammed’e değdirilmeye çalışılan ve neticede “peygamber de bizim gibi bir insandı.” fikrine dayandırılmaya çalışılan, korkunç bir plandır.

İslâmiyet, Hıristiyanlığa benzemez. Muharref olmuş Hıristiyanlığın hangi yönüne reform aşısı yapılırsa, yine de canı yanmaz. Çünkü ölü hissetmez. Fakat İslâmiyet ve Kur’ân’ın reforma ihtiyacı yoktur. Zira ona elbise olan Sünnet-i Seniyye her asırda İslâmiyet vücudunun bedenine mucizevârî bir şeklide uygunluk arz etmiş ve böyle olmaya da kıyamete kadar devam edecektir.

Kur’ân ile sünneti birbirinden ayırmak, et ile tırnağı birbirinden ayırmak gibidir. Sünneti öldürmek ve yok etmek, Kur’ân’ı öldürmekle eşdeğer olduğu gibi, sünnetin ihyası, Kur’ân’ın ihyası, demektir.

*Kur’ân ile sünneti
birbirinden
ayırmak, et
ile tırnağı
birbirinden
ayırmak
gibidir. Sünneti
öldürmek ve yok
etmek, Kur’ân’ı
öldürmekle
eşdeğer olduğu
gibi, sünnetin
ihyası, Kur’ân’ın
ihyası, demektir.*

Abstract

Divine prescriptions revealed by Allah have concluded in security and peace for humanity in this world and happiness in both worlds. The prophets assigned by Allah have acted as absolute exemplary models and leaders for their communities. Unfortunately those who prioritized their reasoning before religion and did not surrender completely to prophets have sometimes attempted to distort the integrity of religion and prophet (or book and prophet), which ended up with ideas like "Quranic Islam". In this essay we try to consider this matter by analyzing the approach of Risale-I Nur to the Quran and the prophethood, to the Judaic superstitions in the interpretations of the Quran and the sayings of the Prophet, and to confining the boundaries of mind, etc.

Key Words

Islam, The Prophet's Tradition, forerunners, Hadith, men of heresy, reason, superstitions from Judaism, civilization, materialism, philosophy, prophethood.

